

Sămănătorul

Revistă Literară Săptămînală

Sumarul :

La horă	<i>Artur Stavri</i>
În atelier	<i>Miron Aldea</i>
Poemul ernei	<i>Ion Bîrseanu</i>
Romînismul în Bucovina.	<i>N. Iorga</i>
Copil	<i>I. Dărie</i>
Așteptare (schiță)	<i>I. C. B.</i>
La o ciocirlie (după Sheley)	<i>St. O. Iosif</i>
O amintire	<i>Elena Doleanu.</i>
Dări de seamă	<i>Il. Chendiș</i>
Informațiuni Literare	<i>Red.</i>

REDACTIA:
Calea Victoriei, No. 56
(Hotel Imperial)

ADMINISTRAȚIA :
Strada Regală, No. 6
(Hotel Union)

BUCUREȘTI

Abonamentul 10 lei pe an || Numărul 20 bani

In librăria Institutului «Minerva» sînt de vînzare cu prețul scăzut de nouă lei :

Studii și documente cu privire la Istoria Romînilor de N. Iorga :

Vol. I-II. Istoria propagandei catolice în Romînia cu documente anexate.

Vol. III. Scurtă istorie a Țării-Romînești până la 1550, cu documente anexate:

Vol. IV. Istoria legăturilor dintre principatele romîne și Ardeal 1601-99 cu documente anexate.

SĂMĂNĂTORUL

REVISTĂ LITERARĂ SĂPTĂMINALĂ

Redacția : Hotel Imperial 21
Administrația : Str. Regală, 6
BUCUREȘTI

SUB DIRECȚIA UNUI COMITET

ABONAMENTUL
10 Lei pe an

LA HORĂ

Ca o cunună de roze 'n floare
Se'nvirte'n horă stol de fecioare.

În lanț de fete staū lăutarii:
Li-i trupu'n sdrențe, ochii în pară;
Sbirnie cobza ca'n roiū bondarii,
Nebun e jocul zis din vioară...

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Ca o cunună de roze 'n floare
Se'nvirte'n horă stol de fecioare.

Pe prispa crișmei cinstesc bătrîni, —
Cu haz li-i gluma la un pahar; —
Zărind în horă cum joacă sinii
Își fac cu ochiul și 'nchină iar...

Ca o cunună de roze 'n floare
Să'nvirte'n horă stol de fecioare.

Și jos, pe iarbă, neveste multe, —
Multe sînt, maică, mindre de pică!
Toate grămadă-s gata s'asculte
Povestea spusă de-o bătrînică....

Ca o cunună de roze 'n floare
Să'nvirte'n horă stol de fecioare.

Au strins flăcăii de-aproape jocul
 Vor toți, — dă, par'că inimă nu-î? —
 Vor toți să-și prindă din sbor norocul
 Și fie-care iubita lui....

Ca o cunună de roze 'n floare
 Să'nvирte'n horă stol de fecioare.

ARTUR STAVRI.

ÎN ATELIER

Sunt în atelierul unui pictor român.

Prin ferestrele 'nalte se revarsă un potop de lumină veselă, sărbătorită în ciripiturile necurmăte ale păsărelelor.

Pe o policioară un ciaslov bisericesc, o cădelniță afumată, un fluer mocănesc încondeiat în creștături migăloase, o păreche de paftale, o frintură de colan și-o iconiță 'n lemn de palten, întunecată, aproape ștearsă.

Între cartoane o colecție minunată de schițe și deseneuri după obiecte de artă lucrate de ciobanii și țărani din Gorj, copii după podoabele și înfloriturele ce dorm în liniștea mănăstirilor. Și toate aceste rămășițe, învăluite 'ntr'un aer de bătrînețe, vorbesc limba lucrurilor troienite de veacuri, picură un parfum din alte vremuri și deșteaptă în adincul tănuit al ființii noastre ceva din viața trecutului.

Tot sufletul românesc de odinioară, sufletul sbuciumat al norodului nostru oropsit tremură 'n iconița aceasta umilă în care pare-a plînge chipul trist al Maicii Domnului.

A împodobit amar de vreme o cruce singuratecă ce veghia 'n liniștea nețărnută a cimpului ca o rugă 'ncremenită supt spuza luminoasă a nopților înstelate de vară. A împodobit o cruce simplă, ridicată de un suflet de Rumin lingă un puț cu cumpănă în preajma căruia a fost odată dejugătoarea vitelor, popasul fugarilor bătuți de nevoi, pîrjoliți de Turci și jefuiți de Cazaci.

Lingă un puț de acestea am auzit cînd eram copil un crîmpeiș din povestea neamului nostru încercat:

E vremea muncii.

Cît îți coprind ochii, cîmpu-î alb de lume.

Luciul zimțuit al secerii scrișnește, șueră, fulgeră 'n soare, doboară'n pale holdele aurii.

Din răscrucea boltii cerești soarele aprinde văzduhul, dogorăște pământul, înneacă zărilor 'ndepărtate în valuri jucătoare, luci, amăgitoare.

Arșița văzduhului fierbe de biziit de musculițe, frige trupurile celor ce înnoată 'n lanurile de grâu, frinți de jale, incirliigați pe seceră, tăcuți, ca niște momii albe însuflețite. Vitele prigonite 'n preajma carelor ațipesc moleșite de căldură, rumegînd a lețe și apărîndu-se de muște cînd și cînd cu o mișcare iute, furioasă a cozii.

Pe'ntînsul auriu al grînelor, petece de cîncă înverzesc pe alocuri, iar porumburile din ceal'altă parte a țarnii abia se mai deslușesc supt apa morților.

Furca unui puț dinspre soare-răsare fumeză în valuri albe de lumină orbitoare și 'n tot coprînsul plutește un îndemn la somn, o moleșală, o sfirșală a trupului, o 'nctineală a gîndului.

Un fluturaș a adormit pe o floare de orajniță...

Și iată că pe drumeacul prăfuit ce desparte 'n două țarna satului o mogildeață răsare la hotarul vederilor.

S'apropie, s'apropie și se lămurește: i-un călăreț, un biet rumîn în capul gol, ce'și bate pe amîndouă părțile căluțul cetluit în pulpele lui vinjoase.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Cotește pe un voiu de loc, gonește ca o nălucă, chiuind din a-dîncul rărunchilor:

— Uuu, mă'oamenî bunî, fugiți că vin Turcii, măăă!

Secerile s'aū oprit ca la comandă, vitele sunt desprigonite, înjugate și carele fug spre sat, ridicînd nor de pulbere deasupra cîmpului.

Un forfotit de lume grăbită sbuciumă cit-va timp liniștea caselor, apoi trîmbele de care curg de pe toate ulițele, împănînd drumul munților, drumul mîntuirii. Iar satul rămîne în urmă, se șterge încet-încet în depărtări, potopit de soare, liniștit, resemnat ca însu-și poporul romînesc...

... Se înserează.

Cumpăna puțului face mătăniî grăbite: oamenii, vitele, ciiniî își sting arsura setii.

Un moșneag, sprijinit într'un băț de corn, sfătuește pe fugari:

— Cîrmiți carele cu proțapu spre baltă, măi creștinilor... De ne calcă vre-o iscoadă turcească să creadă că fugim de Muscali, spre raia.

Și pîn'să 'ntoarcă oamenii carele, un nechezat spulberă liniștea serii și-un tropot de cal crește 'n auzul celor poposiți la dejugătoare.

Copiii se lipesc scîncind de mamele lor, femeile 'și fac cruce șoptind frînturi de rugăciune, oamenii, strînși ciotcă, măsoară cu auzul adincul nopții.

Un turc călare se oprește lingă care :

— Hei, *be!*

Vîrful iataganului bate scara stîngă a șelii și 'n briul lui lat, nărzănat două pistoale și-un hanger țin casă 'mpreună. In mina dreaptă îi slujește un harapnic.

Cîți-va oameni se apropie de el, cu capetele goale.

— Unde *merge, be?*

Unul din ciată zluțește graiul romînesc, să-l înțeleagă Turcul mai ușor :

— *Merge* la raiă, agă, la raiă.

— Bine, *be*, bine !

Și înfigîndu-și pîntenii 'n deșerturile calului, iscoada piere 'n întunec ca o pasăre de pradă.

Fugarii se mai uită odată 'n urma lor : spre baltă ceru-î tot o pară. Pirjolul potopitor se 'ntinde din sat în sat, încinge văzduhu 'n briie de flacări, însingeră seninul nopții, seamănă cenușă 'n locul bisericilor și 'nneacă tot coprînsul într'o jale de sfîrșit de lume...

...Aû răsărit rarițele și cloșca-i de-o sulită pe cer. Pe drumul revenit de adierea nopții un șir de care scîrțîie a pustiû și-un glas de om îndeamnă cînd și cînd vitele din jug :

— Hăis Viorean, cea Simbotin !...

* * *

Are multe pînze frumoase pîtenul meu, dar dintre toate una 'mî place mai mult.

I-un colț din pămîntul nostru : un drumeac printre miriști dogorite de sfîrșitul verii, într'o spinare de mal de vâlcea cite-va porcoae de fin, în fund culmi de munți ce albăstresc în poala cerului.

În tot clinul acesta de cîmp plutește o adiere ce odihnește sufletul rătăcește o 'ntorsură de cîntec romînesc, un șuer de voinic pierit la un cot al drumului.

Cine-va bate la ușă.

— Modelul ! zice pictorul.

O fată tinăra tinerică se strecoară 'n atelier cu mișcări leneșe de pisică desmierdată, își ridică surizînd vâlul, își scoate pălăria și se desbracă.

Șuvițe subțiri de păr îi scapătă de sub piepteni, dîndu-î un aer de păsărică ciufulită.

Cînd nu-î surid buzele, îi rid ochii scâldați într'o viclenie de copil sglobiû și din cînd își răstoarnă capul cu o mișcare de gingășie feciorelnică, par'c'ar vrea și s'ar teme de o sărutare.

Pozează pentru un tablou al cărui subiect e luat din basmele fermecătoare ale poporului nostru : două-spre zece fete de 'mpărat, legate de o vrajă, trec prin pădurea cu frunzele de aur înspre palatul minunat, unde rup în fie-ce noapte o păreche de conduri, dănțuind pînă 'n revărsatul zorilor.

Și din cînd în cînd înșingă refrenul unui cîntec popular ce leagă dorul lucrătoarelor, deșărtăciunea dragostelor efemere ale Parisului. E una din acele melodii cari par a pluti în aer, par a dormi în sufletele noastre și pe cari le învățăm cum le-am auzit odată, unul din cîntecele ce năvălesc și copriind mahalalele orașelor mari, răsună prin cîrciume, prin parcuri, prin flașnetele cerșătorilor, obsedînd mulțimea.

Am întrebat'o care-î visul eî de fericire.

— Să găsesc un bărbat *chic* care să'mi dea toalete, să mă ducă iarna la teatru, vara la băi de mare. Acesta-î idealul maî tuturor fetelor frumoase de origine obscură : un bogătaș care să le îndeplinească toate caprițiile.

Nach Golde drängt
Am Golde hängst
Doch Alles, ach, wir Armen !

Amorurile nelegiuite afișate de Ludovic al 14-lea la curtea din Versailles se continuă azi prin faimoasele *ménages parisiens* și floarea sfîntă a dragostei ce 'npodobia odată sufletul oamenilor se ofilește tot maî mult la suflarea otrăvitoare a aurului.

În Paris, în acest templu al artei, în acest tezaur și luminător al sufletelor e în același timp un imens tîrg de femei și fericirea lor doarme pe căpătiû de aur.

Paris, 1903.

MIRON ALDEA.

POEMUL ERNEI

Cu alba dimineață
Și iarna se deșteaptă
De schimb'a lunei față.
Ci vîntul face larmă,
Iar tata'n groap' așteaptă
Tăcere ca să doarmă.

Tu, Crivăț, urli-afară,
Troienele le vînturi
Troian pe groap'ășterne-î !
Cel pisc bătut de vînturi
Străjer pe selba rară
Ș'a pus mantaua ernei.

Invinși se lasă corbii
Imprăștiindu-și stolul ;
Gem pomii fără preget
Loviți de-al ernei deget —
Noi ținem șirul vorbii
Simțind cum crește golul :

Căci gîndului meu, vîntul
Venit de pe la poluri
Responsuri îi brodește ;
Fug gîndurile 'n stoluri
Căci trist auzi cuvîntul
Pustiului cum crește.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

S'a 'ntunecat văzduhul,
N'auzi suflarea morții?
Nu-î simți apropierea?
La mine 'n preajma porții
Din aripă bate Duhul
Ce-alungă mîngierea.

ION BĂRSEANUL.

ROMINISMUL ÎN BUCOVINA *)

Am străbătut-o într'o vară, în fuga trenului. O țară dumnezeiască : lanuri de aur, în care se pierdeau secerătorii, păduri întinse, livezi. Ici și colo, sămănite tîrgurile, cu gări 'pline de Evrei într'un costum galițian ireproșabil, sau cu oare-care concesii de îmbrăcăminte civilizației.

*) Din volumul *Cuvinte adevărate*, apărute zilele acestea la Institutul de arte grafice «Minerva». București 1903.

Pentru puține popoare, se găsește un ținut relativ mic, ca acesta, în care să se cuprindă atita frumuseță, atita bogăție de astăzi și amintiri din trecut așa de imbielsugate, de îndepărtate și de sfinte. E pare că întreagă un sobor de minăstiri, ce se grămădesc una lingă alta, venind fie-care din cite o Domnie glorioasă sau cucernică, cîntind la fie-care slujbă, la fie-care sărbătoare prin clopotele-î turnate cu veacuri în urmă ca o pomenire pentru străbunul ce a înălțat zidurile, pentru părinții, rudele, tovarășii lui de arme ori de județ, pentru neamul, marele neam nenorocit, întru mărirea căruia a scînteiat sabia sau s'a înălțat rugăciunea acestor strămoși.

Moldova n'a pornit din Bucovina: coborînd din creștetul de munți al Maramureșului, în sunetul de argint al apelor albastre, păstorii de popoare ce urmau stema bourului, au nemerit întiiu în unghiul de munți unde străvechea Baie a lui Ștefan cel Mare, micul tîrg de mare strălucire biruitoare, își plînge în sărăcie un trecut pe care noi l'am uitat. Dar Baia n'a fost de cît muchia de stîncă pe care s'a oprit din zbor vulturul, odihnindu-și aripele în vederea șesului roditor ce se deschidea către Dunăre, mamă a popoarelor. Apoi, odihnit dintr'un nou avînt al aripelor, descoperi Suceava, și aici își alese cuibul.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Cînd au fost în Suceava, cît s'au mai abătut pe la Suceava, Domnii țării Moldovei n'au uitat vraja de virtute prin care se farmecă și se coboară la sine trecătoarea Biruință. Pînă la sfîrșit Curțile Sucevei au răsunit de psalmii învingătorilor, și în acei psalmi a dormit lungu-î somn de mulțămire, știindu-și asigurată moșia, Ștefan cel Mare, începătorul și îndemnătorul, eroicul ctitor și oaspete al Putnei. Mormîntu-î tresăria la intrarea steagurilor prinse, și, în avîntul de recunoștință cucernică a învingătorilor, ce veriau să-și închine is binda aceluî ce o dăduse, candela ce ardea pe mormîntul de trei ori sfînt își înălța mai sus lumina, sprd viitorul pe care îl binecuvînta

Aceasta a fost Bucovina. Trecură apoi ani, mulți ani, veacuri, cînd neamul decăzu. Slăbiră adică inimile acelor ce trebuiau să-l călăuzească, căci țarina era lucrată tot așa de cîstit ca și odinioară de țaran, și fiul harnic al pămîntului părinte știe totdeauna să-l apere de rușinea robiei. Dar glasurile cari chiamă, nu se mai auziau.

Ajunserăm a fi priviți ca locuitorii oare-cari ai unui pămînt fericit, care merită a se cheltui bani, viclesug, minciuni pentru stăpînirea lui. Polonii voră să ne ia, neștiindu-se ei înșiși atît de aproape de peire, și, timp îndelungat, ostașii Craiului Sobieski stătură în cetatea Sucevei. Apoi patima lor de lăcomie ei o trecură Rușilor, ce ne ajunseseră vecini. Amîndouă țările noastre, măcar una, o parte din-

tr'insa chiar, — Rușii erau gata să se precupească după împrejurrări, numai să înainteze granița spre împărătescul Constantinopol. Căci acolo, în puterea trecutului, acești barbari ai șesului, ce făcuse din creștinism mai mult de cit ori-cine o închinare de idol, cu forme împetrite, un mijloc șiret pentru atingerea unor scopuri josnice de cotropire, își căutaă o capitală pentru domnia întregului Răsărit.

Un vrednic vecin era pentru dinșii Austria. Rusia era zgriptorul lacom, care adună pradă nesfirșit de multă, nu pentru ca să se hrănească din ea, ci fie și ca să-i putrezească în ghiare. Austria era pasărea de pradă, vicleană și trufașă, care nu voia să stea în urma nimănu, în opera de hrăpire.

Austria e o dinastie, și o firmă dinastică poate acoperi orî cit de multe păminturi, precum brutalitatea rusească poate sfărîma, în expansiunea ei fără sens și fără scop, în lăfăierea cinică a bătădăriei sale, orî cite hotare sfinte, orî cite civilizații mici, înălțate numai Dumnezeu știe cu cită muncă și cu cite jertfe, de un lung șir de generații ce au trăit în chinuri pentru ca să nu se piardă viața mă mare a neamului, rostul cel dulce al limbiî lor. Tot înainte : aceasta era lozinca oamenilor de Stat ai Împărăției vecine. Tot înainte pentru binele și fama casei archiducuale, moștenitoare a Cezarilor cu stăpînirea fără hotare ; tot înainte pentru folosul clasei feudale, ce căuta guverne mari ; tot înainte pentru civilizația de tipic mort, sec al *Beamterului* cu creerul strîns în tipare ; tot înainte pentru folosul economic al celor fără de țară, în fruntea cărora mergea, cu pliscul prăzii între ochii de pîndă, evreul. Ca să se săvîrșească poduri pe ape, drumuri în păduri, ca să se dea legi și să se facă *Bezirkuri* în barbarie, oare nu trebuie ca aceasta să jertfească totul cu bucurie și să-și uite totul.

După cit-va timp de premeditare, vulturii imperiali începură a călători la 1784, cînd Turcii erau încă toropiți de un război nenorocit cu Rușii și nu mai puteau începe altul. Austria se odihni în tot acel timp, pentru a cotropi. După incheerea păcii, ea ceru răsplata înțelepciunii sale, și n'a fost greu cu cite-va bacșisuri și amenințări să se închidă gura Turcilor, cari uitară și cit mă știaă din geografia țărilor vasale. Austria luă cit îi fu placul, și fără nici un război, fără nici o dușmănie cu vechi și adevărații stăpîni ai Bucovinei, ea o trase la sine dintr'o singură mișcare a ghiarelor,

De atunci au trecut peste o sută douăzeci și cincî de ani, — nici două veacuri măcar, prin care să ne putem scuza uitarea !

Lă cincîzeci de ani impliniți eram prea cufundați în toropeală ca să putem turbura jubileul ; la o sută, într'o nobilă mișcare de du-

rere, am răspuns la ospățul uzurpătorilor prin rugăciunile, pioase înaintea străbunului robît în mormîntu-î, în raza vederii noastre aproape; la o sută douăzeci și cinci am stat și noi bucuros la masă. La bitencenar, s'ar putea să-î poftim noi la București.

Aceasta a fost purtarea noastră celor rămași.

N. IORGA.

COPIL.

Mamă, dac'ai ști 'n dumbravă
Ce frumos 'e acum, în Maiu!
Singurică 'n pat bolnavă
Nu te-ai îndura să stai.

Cîntă miî de păsărele,
Murmură pîrae reci —
Să ascuți numai la ele
Nu te-ai îndura să pleci.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Vreau să merg acolo, mamă,
Să culeg un braț de flori, —
Și pe groapă ți le seamăn
Mamă dragă, dacă mori...

I. DARIE.

AȘTEPTARE

(SCHIȚĂ)

. Era o zi ploioasă. Ploaia cînta cu o mie de glasuri monotone, adormitoare, curgînd pe coperișuri, bătînd în ferestre, susurînd prin împrejurimi.

Streășinile plîngeau ca niște pleoape, vârsînduși prisosul peste margini.

În odaia aproape goală, era o liniște apăsătoare, liniștea tragică a locurilor pustii.

Mobilele simple din odae par'că și ele aveau mutra desolată.

Vasile Roșca, la această oră tirzie, aștepta încă în pat pe un prieten care să-î dea paltonul, să poată merge pînă la birt.

Ah, și nu mai venea!

Ce plicticoase aceste așteptări fără soluție sigură!

Ploaia cînta mereu, melodii confuze, fără înțeles și fără sfîrșit, ce nu te pot consola și nu le mai ascuți.

Desperat că salvarea va mai veni pe ușă, bietul Vasile privea în tavan, cu privirea sinistră a revoltaților, și cugeta, de sigur cugeta ; căci foamea ațită și biciuește toate facultățile, le mină cu sălbăticie către marginele imposibilului, către marginele teoriilor celor mai exaltate.

Ca un rezumat de sigur al frământărilor acestora, flămîndul împreunîndu-ș minile, le ridică solemn în tavan, și le lăsă să cadă dealungul, pe plapomă. Incet, pe nesimțite, părere sau adevăr, casa începe a se legăna ca un vas greu care vrea să pornească pe apă, și se pleacă întii într'o parte, pe urmă în cealaltă parte.

Ba nu se leagănă, nu, dar iată că se mișcă ușor învîrtindu-se fără sgomot, din ce în ce mai repede, ca în jurul unei osii fixe și sigure.

De mult se învîrte nebună, într'o zuzuială amețitoare, prelungă, nesfîrșită. Omul cu pleoapele strînse, ferbinți ca de friguri, nu-î vine să le mai deschidă, să se încredințeze de adevăr.

Pare că e bine așa să te învîrtești așa neconținut, ca într'un vis ce nu știi de cînd a început, și de are să se mai sfîrșească.

De odată auzi un sgomot limpede, muzical, metalic, ce parcă îl mai auzise și nu'l observase.

Ting! țang!

Atunci își aduse aminte, că toată ziua șoarecii au jucat prin pod, acum se vede au rupt sacul cu porumb, și tot alergînd împrăștiau boabele, și din cînd în cînd printr'o crăpătură din tavan, cădea una cite una.

— Ting țang, cînta ligheanul, sperindu-ți liniștea, de cite ori cădea cite o boabă de sus.

Vasile deschise ochii, privi în prejur, toate erau la locul lor nemișcate, șoarecii furnicau prin pod, geamurile lăcrămau, o lampă pusă prea la marginea mesei, aștepta mina care să-î schimbe locul.

— De ce nu mai vine Gogu?

I. B.

LA O CIOCÎRLIE

— DUPĂ SHELLEY —

Salut, zeiță a cîntării! Căci pasere nu poți să fii

Tu care plină de simțire

Prin viersu'ți măestrit din fire,

Reverși din bolțile tăriei așa voioase melodii.

Intocmai unui nor de pară mai sus și tot mai sus te-avînți:

Și 'n adincimile albastre

Răsunî d'asupra lumii noastre, —

Și tot cîntînd tu urci într'una, precum urcînd într'una cîntî.

În slava soarelui ce-apune scăldat în valuri aurii,

Te legeni tu, fermecătoare,

Bătînd cu drag din aripioare,

Asemeni unei ideale, nețârmurite bucurii.

Plutind prin purpura 'nserării te pierzi și nu te mai zărim ;
 Cum piere steaua cînd o 'nghite
 Lumina zilei strălucite, —
 Dar eă ți-aud, că și 'nainte, recitativul tău sublim ;

Precum în amijit de ziuă luceafărul ne-apare șters
 Și 'ndepărtata-î schinteiere
 De și se stinge din vedere,
 Ne urmărește mai departe urmîndu-și calea 'n Univers :

Tot astfel cintecele tale triumfă pe pămînt și 'n cer,
 Precum din norul ce-o ascunde
 Lumina lunii blind pătrunde
 Și 'nseninează firmamentul în' noaptea plină de mister.

Cu ce-aș putea să te asemăn ? Nu plouă norii aurii
 Cînd rîde curcubeu 'n zare
 Mai vesele mîrgăritare
 Ca ploaia trilurilor tale armonioase și șglobii !

Precum în lumea-î ideală poetul cîntă solitar ;
 Smulgînd superbe-accente lirii
 Sădește 'n sinul omenirii
 Fiori de temeri și speranțe de cari ea nici n'avea habar ;

Precum o nobilă fecioară, în turnul vechiului palat,
 Vrăjtită de iubirea-î castă
 Iși cîntă dorul la fereastră,
 În ceasuri de singurătate visînd sub cerul instelat ;

Precum un licuriciu spre seară, cînd roua proaspăt'a căzut.
 Cu licăritul lui eteric
 Atrage ochii 'n întuneric,
 Dar, adumbrît de flori și ierburî, rămîne totuși nevăzut ;

Precum în adierî ușoare, un trandafir îmbobocit
 S'alintă risipînd pe drumuri
 Amețitoarele-î parfumurî
 Incit, rotindu-se 'mprejuru-î, tilharul sboară buimăcit ;

Nici ropotul primăvăratec pe dîmburi verzi curgînd părău,
 Nici frunzele foşnind vioae
 Inviorate după ploaie,
 Nimic nu-î falnic şi zburdalnic şi limpede ca vîersul tău !

Ce tainice simţiri te 'nspiră, o! pasăre sau neruvim !
 Cîntăm noi vinul şi iubirea :
 Dar unde este fericirea
 Dumnezeuştilor avînturi ce ne cuprind, cînd te-auzim ?

Cîntările de biruinţă şi corul nostru nuptial
 Pe lingă, inmurile tale
 Sint scîncete pustiî şi goale :
 Simţim în cîntecele noastre un nu-ştiu-ce lipsind fatal.

Ci spune-mi de unde-şi ia isvorul şi sborul glasul tău divin ?
 Din care cer ? Din care valuri,
 Fineţe, cîmpuri ? văi sau dealuri ?
 Ce dragoste de tine însă-ţi ? Ce neştiinţă de orî-ce chin ?

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Căci in eternă veselie tu viaţa toată o petreci,
 Nici umbra grijii 'ntunecate
 In veci asupra-ţi nu s'abate :
 Iubeşti, dar patima iubirii nu poţi să o cunoşti în veci !

Avea. sau visînd, tu, poate, vezi altă lume decît noi,
 Cunoşti secretul morţii poate,
 Şi le pricepi mai bine toate —
 Cum ai cînta altminteri oare aşa de clar şi de vioi !

Noi iscodim trecutul searbăd orî viitorul indoios,
 Şi 'n viaţa noastr'atit de tristă
 Rivnim mereu ce nu există,
 Şi cel mai dulce cînt al nostru e plînsul cel mai dureros.

Şi chiar de-am fi străini de rele, de-am rămînea de-apururi prunci,
 Şi 'n veci cu lacrimi durerea
 Să nu ne 'ntunece vederea —
 Socot că n'am putea cuprinde norocul tău, — ah, nici atunci !

Poetul s'ar cădea să pună pe arta ta mai mare preț,
 Ca 'n tot ce-a grămălit de veacuri
 Gîndirea omenească 'n bracuri —
 O cîntăreț, ce-ascuns în ceruri măsoară pămîntul cu dispreț.

Dă-mi mie nu mai jumătate din toară veselia ta,
 Și-un imn măreț, în toată slava,
 Atunci din pieptu-mă răsuna-va,
 Atunci, cum ești te-ascult acuma, pămîntu 'ntreg m'ar asculta!

St. O. IOSIF.

O AMINTIRE

Apune soarele, învăluind în lumină roșietică cîmpia dragă. Amintiri duioase se furișază încetul cu încetul și 'mi cuceresc gîndirea. Trecutul aruncă asupra prezentului aceeași lumină, lipsită de căldură dogoritoare, dar plină de-o fermecătoare melancolie — ca și razele apusului.

Il văd, — îl văd așa de bine deslipindu-se în amurgul acesta, nalt, chipeș, frumos, vai! așa de frumos, și toată povestea aceasta tristă 'mi revine în minte și 'mi reinviază durerile trecute.

Ne cunoșteam de puțină vreme, de cite-va săptămîni numai. El om cu avere; ești, fată săracă, muncind din greu ca să trăiesc. Cînd am auzit că vrea să mă ia de nevastă, întâi am rîs, dar pe urmă am început să mă gîndesc serios la răspunsul ce aveam de dat.

Ei, apoi cucoanele nu'ți dau pas.

— Fată, gîndește-te bine, — tu ești săracă și numai tu'ți știi nevoile, el e om cu dare de mină, are casă mare, frumoasă; dai și tu de un trai mai ca lumea; pe urmă băiat frumos, cult, tinăr încă, ține la tine — c'alt-fel de ce te-ar lua?... Așa-i.

Cînd veneam seara trudită, acasă frig, și mă vîram sub plapomă, pîlcuiri, pîlcuiri năvăleau gîndurile, care de care mai ademenitoare; mă vedeam în casa cea frumoasă, e cald și bine înăuntru și 'ncetul cu 'ncetul ideia unei alte vieți mă cucerea.

Il vedeam des acum și 'mi era drag — oh, asta mi-o spuneam cu toată sinceritatea și nici că se putea alt-fel — era făcut ca să te prindă ca într'o mreață de dor; în ori-ce cas ești am fost poate cea mai puțin pregătită ca să nu cad robită de atîta farmec și nu pot zice că m'a cucerit, căci nici luptă n'a fost, — a fost atît de dulce să mă încălzesc la dragostea lui, ești, care răbdam de frig, și să'l cred din tot sufletul meu cînd îmi descria viața fericită ce-am să duc lingă el.

În sfârșit lucrurile se hotărâseră; trebuia să ne logodim în curînd. — Stam orele de după-masă, frumoasele mele ore de după-masă consacrate studiului, tolănită pe un fotoliu, pradă deslănțuirii acestei dragoștii care mă 'nvăluia cu totul și căutam să 'mî prepar sufletul pentru noua mea viață. Aș fi dorit să mă refac din nou pentru el, așa cum îmi închipuiam eu că trebuie să fie logodnica lui, aș fi vrut să scot din viața mea toate sentimentele urite cari văi, ne'nving așa de dese-orî, toate ispitele de ne-mărturisit, cari s'au furișat — în sufletele cele mai curate, — și să reîncep viața cu el, și numai pentru el.

Îmi zugrăveam purtările și acolo unde'mî aflam o vină, căutam s'o îndrept de mai era cu puțință, ca să n'am de ce roși cînd m'o întreba ceva din viața mea trecută—atît de curată și de harnică de altmîntrelea.

Picurau ceasurile ca minutele, și atîta lumină se revărsase dintr'o dată în toată ființa mea, că numai pricepeam nici eu ce e cu mine. Cu ce drag mă pregăteam de nuntă; ce visuri săgalnice deșira acul în mersul lui pripit, de-mî făcea să mă înfior de fericire.

Cum aū trecut toate! Ei, n'a fost să fie.

Intr'o zi mă duc la o vizită, se vorbea de noi, de căsătoria noastră.

«A treia nevastă i-a murit tot aicea?»—întrebă una din ele pe gazdă.

Am rămas năucă; m'am sculat repede și am plecat.

Vorbele astea, vorbele astea de nu le-ași fi auzit! Am venit acasă ca neună; m'am trîntit pe canapea și am început să plîng—apoi tot eu mă dojeneam: de ce's eu neună acuma? Bine, a fost omul însurat și-i au murit nevestele, ce e aici așa de grozav? Nimic. Da, dar nu le-a iubit, de sigur că nu le-a iubit; omul acesta care poate fi atît de fericit, după ce-și-a înmormîntat trei soții, e un monstru!

Mă cuprinsēră fiori de groază la ideea c'am să staū în casă aceea mobilată frumos de cele trei soții.

Se 'noptase de tot. O frică copilărească mă coprinse, îmi adusei aminte că sunt singură în toată casa. Acum era sfîrșit.

În minte mi se 'nchegau tablouri triste: mi se părea că'n clipa în care ași fi rămas singură 'n casă la mine, după nuntă, cele trei umbre aveau să isvorească de prin toate unghiurile casei și să rînjască la mine ironic...

În singurătatea odăii mi se părea că dacă ași întoarce capul, mi s'ar întîmpla ceva; fiori reci îmi străbăteau toată ființa, închisei ochii; cu auzul încordat stătui o clipă, apoi, colo în colțul odăiei întunecate se 'nchiegă ceva alb — cine-va mă atinse — am auzit clar un țipăt... și nu mai știu nimic.

Tîrziu mi-am venit în fire; lîngă mine gazda, mă mîngîia ca p'un copil bolnav. Am deschis ochii mari și m'am uitat la ea; lăcrămile 'mî curgeau șiroaie pe obraz — îmi întorsei cu grije ochii spre colțul odăiei; era rochia mea de nuntă.

— Te rog să stai cu mine noaptea asta.

Am adormit plîngînd...

DĂRI DE SEAMĂ

DUILIU ZAMFIRESCU, *In războiū* Roman. București 1902. I. vol. 282 p.

Un roman românesc. Românesc prin subiectul său, prin eroii săi și prin ideile discutate adese-cîr în treacăt numai, dar cu destulă evidență. E românesc și ca tendință, deoarece se termină cu apologia morții pentru patrie.

Inceputul e convențional și cadrul îl formează pregătirile pentru războiul de independență.

Comănișteanu, ofițer în rezervă, înainte de-a pleca la regiment întâlnește pe amicul său Milescu. De întimplarea acesta se leagă apoi intriga romanului (un defect, de oare-ce psihologii buni nu'și întemeiază intrigile pe jocul întimplărei), o intrigă al cărei centru este Comănișteanu, eroul care are să aleagă între o amantă veche, femeie măritată, și o dragoste nouă, cumnata lui Milescu.

Intriga e cît se poate de puțin complicată și soluția e cea mai firească posibilă: eroul trebuie să se hotărască pentru Ana, cumnată amicului său, nu numai pentru-că înțuia sa amantă avea bărbat, dar și din motivul superiorității morale și intelectuale a Anei față de adversara ei.

Și totul s'ar fi petrecut neted, romanul putea chiar să aibă sfîrșit cu vre-o sută de pagini mai înainte, dacă Ana n'ar fi avut scrupule sociale în privra ofertei de căsătorie cu Comănișteanu și... dacă nu s'ar fi început războiul. Astfel însă nu ne rămîne de cît să asistăm la cîteva scene familiare din viața aristocrată, și lăsîndu-ne apoi purtați de povestirea cea limpede și ușoară a d-lui Zamfirescu să intrăm în războiū.

O serie de figuri din anii memorabili ai luptelor pentru independență ni se evoacă în culori idealizate. Maiorul Șonțu, Căpitanul Mărăcișteanu și alții, cari au condus gloriosul asalt asupra Griviței, sunt caracterizați cu multă putere. Cîte-va întimplări din bivacuările Rușilor și din lagărul Romînilor, apoi singuratică reflexiuni de-ale soldaților sunt earăș bine prinse. Pe de-a întregul autorul nu are forța marilor poeți ai războaielor, dar lucrarea sa în tot cazul e una dintre cele mai concise descrieri a războiului turco-romîno-rus, care mult timp va forma încă izvorul de inspirație al poezilor romîni.

Sfîrșitul e sentimental, cu mult efect înduioșitor. Intre eroii de la Grivița mor și cei doi prieteni Comănișteanu și Milescu, lăsînd în urma lor, afară de rude, pe cele două rivale.

Calitatea principală a romanului e iscusința cu care se conduce întreaga acțiune, fără nici o deviere inutilă, de la conversația de salon pînă la notele intime de amor și de la învălmășala de pregătire a răsboiului pînă la paroxismul înverșunării în luptă. Aproape toate persoanele romanului au caracterul lor bine fixat, cele mai multe foarte simpatice: o lume dintr'o atmosferă sănătoasă.

Romanul *In răsboi* este una din operele bune ale literaturii noastre mai nouă.

IL. CHENDI.

Informațiuni literare și artistice

Moartea unui publicist bucovinean.— In luna trecută a murit Mihai Teliman, scriitor bine apreciat de toți cîți urmăresc mișcările culturale ale fraților noștri din Bucovina. Răposatul, originar din comuna Siret, și-a făcut studiile universitare la Cernăuți și Viena și de la 1892 încoace a muncit neîntrerupt la ziarele romine din patria sa, scriind mai ales foiletoane, foarte spirituale și satire politice. O schiță a fost reprodusă și în «Convorbiri Literare» ca dovadă de corectitate a limbei în care se scrie în Bucovina. Ziarul bucovinean «Deșteptarea», care ne aduce vestea morții lui, încheie ast-fel necrologul: «Scrierile lui Teliman, îndată ce vor fi pătruns în cercuri mai largi, îi vor cuceri între scriitorii noștri moderni locul unuia dintre cei mai buni stilisti romîni».

Alte traduceri din literatura romînă. — Am primit la redacție un număr din ziarul parisian «L'Événement», în care se anunță că d-na Hortense Paquier va traduce pentru foiletonul aceluși ziar romanul *Brazii și Putregai* de d. N. Xenopol. — D-na Paquier a mai tradus de curînd poesia *Noi vrem pămînt* de Coșbuc, apărută în revista «Le mouvement socialiste».

Cărți primite la redacție. — D. Teleor. — Din viața mea de medic. București, 1903. — Al. I. Sonțu. — Grigore H. Granda. — Conferință. București, 1902.

Jubileul unui ziar romîn. «Telegraful Romîn», organul Metropolei ortodoxe din Transilvania, a intrat în al 51-lea an de apariție. Cu prilejul acesta actualul său redactor, d. T. V. Păcățianu publică istoricul ziarului, din care vedem că primul director a fost Aron Florian; lui i-au urmat Paul Vasici, Visarion Roman, Ioan Rațiu, Boiu, Cristea Nicolae și alții. Mai mulți fruntași Romîni au colaborat la partea politică și literară. Epoca cea mai glorioasă a acestui ziar — cetit indeosebi de preoți și învățători — a fost pe timpul lui Șaguna.

Dicționarul Academiei. Un nou ziar din Iași — *Gazeta Moldovei* — află că d. Philippide în cel mult trei ani de zile va termina dicționarul Academiei. Lucrarea va cuprinde 4—5 volume, format mare, cîte 1500—2000 pagini. D-sa a ajuns pînă acum la litera **C**, cuvîntul «crap».

RED.

In editura Institutului de Arte grafice și editură „Minerva“

A APĂRUT :

M. EMINESCU

===== OPERE COMPLETE =====
LITERATURA POPULARA

Lei 1.50

ION CREANGĂ

===== OPERE COMPLETE =====

BCU Cluj / Central University Library Cluj
CU O PREFĂȚĂ ȘI UN INDICE

Lei 1.50

Volumele I și II din

Se găsește de vânzare broșate, a 5 lei
fie-care la ADMINISTRATIE.

— () — () —
A APĂRUT :

A FOST ODATA

Poveste în versuri

DE

ST. O. IOSIȚ

Editura Sfetea, București 1903.

Prețul 1 fr. 50.

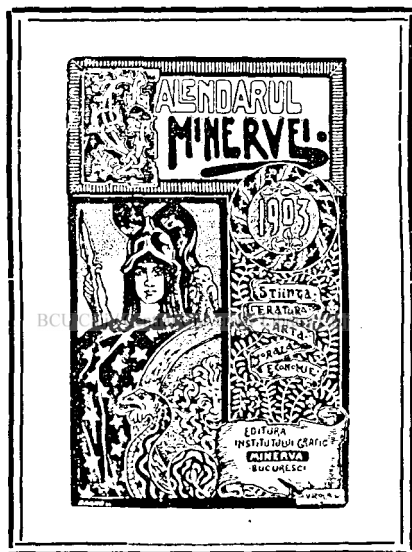
— () — () —

 A apărut în Editura

Institutului de Arte Grafice și Editură „Minerva“
BUCUREȘTI, STRADA REGALĂ, 6

Calendarul Minervei

PE
ANUL
1903

PE
ANUL
1903

Acest calendar este cel mai util și frumos calendar românesc.

Materia literară este aleasă cu cea mai mare îngrijire și ilustrațiunile sunt de o incontestabilă frumusețe artistică.

Printre ilustrațiunile sunt 12 reproduceri după cele mai frumoase aquaforturi ale ilustrului artist TH. AMAN, afară de acestea un tablou colorat de o mare valoare artistică și alte suplimente.

Calendarul Minervei se găsește de vânzare la toate librăriile din țară precum și la
Instit. de Arte Grafice MINERVA, București.

Prețul: Lei 1.25